

KONKURENTNOST

2017 - 2018

Bosna i Hercegovina

SADRŽAJ:

UVOD	3
MJERENJE KONKURENTNOSTI	4
Indeks održivog razvoja.....	5
Faze razvoja i konkurentnosti.....	7
Prvi stub: Institucije	9
Drugi stub: Infrastruktura.....	9
Treći stub: Makroekonomsko okruženje	9
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	10
Peti stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka.....	10
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba	10
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	10
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta	11
Deveti stub: Tehnološka spremnost.....	11
Deseti stub: Veličina tržišta.....	11
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost.....	11
Dvanaesti stub: Inovacije	12
Rang zemalja u globalnoj konkurentnosti 2017-2018	13
Top 10 zemalja u svijetu	14
BOSNA I HERCEGOVINA 103 / 137 – TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA	16
BIH I ZEMLJE OKRUŽENJA - KONKURENTNOST 2017 – 2018.....	20

UVOD

Izveštaj o globalnoj konkurentnosti 2017 - 2018¹ objavljen je u mometu kada svjetska ekonomija počinje pokazivati znakove oporavka i kada se razmatraju dalji budući koraci rasta i ekonomskog razvoja. Vlade, preduzeća i pojedinci osjećaju visok nivo neizvjesnosti zbog tehnoloških i geopolitičkih sila koje preoblikuju ekonomske i političke poretke i time uzdrmavaju međunarodne odnose i ekonomsku politiku zadnjih 25 godina. Istovremeno, percepcija trenutnog ekonomskog stanja ne zadovoljava ljudske i socijalne potrebe, što otvara vrata razvoju novih modela napretka koji su orijentirani prema čovjeku.

U mnogim razvijenim zemljama ekonomski rast društva je došao u pitanje kao rezultat povećanja nejednakosti, izazova tehnoloških promjena, kao i složenog procesa globalizacije, kretanja ljudi i kapitala. U zemljama u razvoju smanjeno je siromaštvo a srednja rastuća klasa je podstakla veću tražnju za boljim javnim dobrima. Ovakvi zahtjevi trenutno su u suprotnosti sa sporim rastom i deficitom državnih budžeta.

Cilj ljudsko – centričnog napretka tj. napretka koji je orijentiran prema čovjeku je povećanje održivog i ravnopravnog blagostanja za stanovništvo cijele zemlje. Iako ekonomski rast, mjereno rastom bruto domaćeg proizvoda, sam po sebi nije cilj, i dalje ostaje preduslov za poboljšanje ljudskog standarda jer obezbjeđuje resurse neophodne za poboljšanje zdravstva, obrazovanja i sigurnosti. Upravo to je važno zemljama kako bi pratile faktore koji određuju konkurentnost, istovremeno posmatrajući šire društvene ciljeve i balanse zasnovane na njima.

Osiguranje budućeg ekonomskog rasta će podrazumijevati rješenja koja moraju biti kreativnija od svih do sada poznatih. Svjetski ekonomski forum pokušava pružiti smjernice, dati informacije o budućim rješenjima i pomaže u prepoznavanju izbora sa kojima će se donosioci odluka suočavati u budućnosti.

Ovogodišnji Izveštaj predstavlja rezultate globalnog indeksa konkurentnosti i pruža nepristrasne informacije koje omogućavaju liderima u javnom i privatnom sektoru što bolje razumijevanje pokretača rasta. Predstavljen je pregled konkurentnosti skoro 140 ekonomija čime se daje sveobuhvatna procjena. Sadrži detaljan profil svake ekonomije i tabele sa podacima globalnog rangiranja sa veoma mnogo indikatora. Koristeći kvantitativne metode i podatke iz anketnih istraživanja, Izveštaj o konkurentnosti rangira zemlje kombinirajući 114 indikatora grupisanih u 12 stubova konkurentnosti.

Među 10 najkonkurentnijih u svijetu ove godine, nalaze se zemlje koje su i prošle godine bile visoko rangirane, no sa malo drugačijim redoslijedom. Švicarska je zadržala titulu najkonkurentnije svjetske privrede desetu godinu zaredom. Potom slijede SAD i Singapur sa promijenjenim rezultatom u odnosu na prošlu godinu, dok su Holandija i Njemačka ove godine zadržale prošlogodišnje 4. i 5. mjesto. Hong Kong je ove godine najviše napredovao i bilježi bolje rezultate od Švedske i Velike Britanije koje su nazadovala za jedno mjesto dok je Finska i ove godine zadržala poslednje mjesto na tabeli top 10.

Zemlje u regionu imale su blagu promjenu ranga u odnosu na prošlu godinu. Najviše je napredovala Slovenija koja se sa 56. popela na 48. mjesto, Hrvatska je zadržala poziciju na 74. mjestu, a Srbija je napredovala sa 90. na 78. mjesto. Crna Gora je takođe napredovala sa 82. na 77. mjesto. Bosna i Hercegovina je ove godine napredovala sa 107. na 103. mjesto sa neznatno boljom ocjenom 3,87 u odnosu na prethodnu godinu – 3,80 (maksimalna ocjena je 7, a minimalna 1).

¹ The Global Competitiveness Report 2016-2017, World Economic Forum

MJERENJE KONKURENTNOSTI

Indeks globalne konkurentnosti mjeri faktore koji pokreću dugoročni rast i napredak posljednje četiri decenije, pomažući donosiocima odluka da identificiraju izazove sa kojima se moraju suočiti, ali istovremeno i prepoznavajući prednosti zemlje prilikom dizajniranja strategija ekonomskog rasta. I dok se pojmovi konkurentnosti i ekonomskog okruženja konstantno mijenjaju, protekla decenija je zabilježila značajne pomake u temeljima političkih odluka koje podstiču ekonomski rast.

Nakon dugog perioda sporog rasta koji je posljedica finansijske krize, svjetska ekonomija konačno je ubrzala napredak što je jako dobra vijest, ali uprkos pomacima, donosioci odluka ipak su zabrinuti kada je dugoročni ekonomski razvoj u pitanju. Ovo je djelimično zbog toga što je dosadašnja ekspanzija ciklična i podupiru je izuzetno niske kamatne stope mnogo više nego osnovni pokretači strukturnog rasta. Produktivnost je ostala na niskom nivou i nije se uspjela vratiti na nivo na kojem je bila u prošlim decenijama.

Čak su u pitanje dovedene i neke razvojne strategije kao i modeli ekonomskog rasta, ali ono što je i dalje široko rasprostranjeno je to da je ekonomski rast važan za razvoj ljudskog kapitala i blagostanje. Rast stvara potrebne resurse za bolje obrazovanje, zdravstvo i sigurnost kao i za povećanje prihoda. Iako rast ne garantuje razvoj ljudskog kapitala, ne postoje primjeri zemalja koje su poboljšale standard građana bez rasta.

Prije 10 godina globalna finansijska kriza prekinula je period održivog ekonomskog rasta koji je datirao još od 1960-ih godina. Od tada, uprkos neuobičajenoj monetarnoj politici i paketima fiskalnih stimulansa, razvijene ekonomije su doživjele dugotrajan relativno spor rast.

Na tržištima u razvoju uticaj globalne finansijske krize ublažen je stimulativnijim kamatnim stopama, dok je u naprednim zemljama ublažen podsticanjem priliva kapitala u obliku stranih investicija, novim robama i posljedično brzim rastom Kine. Tek nedavno, razvijene zemlje i zemlje u razvoju počele su pokazivati znakove oporavka.

Još uvijek smo u procesu upoznavanja i razumijevanja promjena koje su nastale u ekonomijama u posljednjoj deceniji. Postoje objašnjenja koja pojašnjavaju kako visok nivo štednje i niskih ulaganja utiču na smanjenje potražnje, samim time i rasta. Investicije su posljednjih godina na najnižem nivou u historiji.

Produktivnost u zemljama u razvoju lagano opada uprkos velikom tehnološkom napretku. Neki su mišljenja da tehnologija danas nema isti učinak na produktivni potencijal kao izumi u prošlosti ili joj je potrebno mnogo više vremena da utiče na produktivnost i da pokaže rezultate. Druga objašnjenja polaze od nedostatka vještina, posebno kod mlađih radnika u zemljama gdje je usporavanje rasta dovelo do trajne nezaposlenosti, neadekvatnih ulaganja, visokog nivoa zaduživanja i podsticanja nulte kamatne stope koja potiče pogrešno usmjeravanje kapitala.

Dodatno objašnjenje za smanjenje produktivnosti je zbog toga što tradicionalno mjerenje bruto domaćeg proizvoda velikim dijelom ne uspijeva objasniti stvaranje vrijednosti posljednjih nekoliko decenija. Povećava se udio roba i usluga koje se nude potrošačima bez ikakvih troškova. Tu kao primjer možemo navesti web i online informacije ili društvene mreže koje se ne naplaćuju.

Upravo zbog svega navedenog, mjerenje blagostanja putem bruto domaćeg proizvoda može dovesti do pogrešnog mjerenja produktivnosti a samim time dovesti donosiocima odluka do pogrešnih

zaključaka. No vraćanje rasta na održiv put zahtijeva reforme izgradnje ljudskog i fizičkog kapitala kao i korištenje novih tehnologija.

Indeks održivog razvoja

Indeks održivog razvoja predstavljen je na Svjetskom ekonomskom forumu 2017. godine. On pokušava porediti društveno-ekonomski razvoj zemalja na način koji omogućava izraženiju viziju ekonomskog napretka. Indeks rangira zemlje na osnovu 12 ključnih pokazatelja održivog razvoja pružajući mnogo multidimenzionalniju mjeru ekonomskog razvoja od samog BDP-a. Indeks održivog razvoja ima tri stuba: *Rast i razvoj*, uključujući BDP po glavi stanovnika, učešće radne snage i produktivnosti, i očekivano trajanje zdravog života; *inkluzija*, uključujući prosječan prihod domaćinstva, siromaštvo, i dvije mjere nejednakosti; *međugeneracijska jednakost i održivost*, uključujući prilagođenu neto štednju (koja se prilagođava prema faktorima smanjenja prirodnog kapitala i ulaganja u ljudski kapital), javni dug, i zasićenje ugljendioksidom.

Kada neke zemlje ostvare znatno bolje rezultate u indeksu održivog razvoja od zemalja sa znatno višim BDP-om po glavi stanovnika, to sugerise da su uradile relativno dobar posao čineći svoj proces rasta održivijim. Primjere možemo naći u zemljama koje su u različitim fazama ekonomskog razvoja poput Kambodže, Češke, Novog Zelanda, Koreje itd. Nasuprot tome, kada su zemlje rangirane znatno niže po indeksu održivog razvoja nego zemlje sa nižim BDP-om po glavi stanovnika, to ukazuje na to da se njihov rast nije odrazio na socijalni aspekt kao što je to primjer u Brazilu, Irskoj, Japanu, Meksiku, Nigeriji, Južnoj Africi i SAD-u.

Podaci Indeksa održivog rasta mogu se vremenski upoređivati kako bi pokazali da li je zemlja ekonomski više ili manje održiva. Od 103 zemlje u kojima su podaci bili dostupni, 51% njih bilježi lošije ocjene tokom poslednjih 5 godina. Upravo to potvrđuje zabrinutost javnosti kada je široki društveni napredak u pitanju i naglašava izazove sa kojima se donosioci odluka suočavaju. Kod 42% zemalja indeks održivog rasta je u padu iako je BDP po glavi stanovnika u porastu. U tri četvrtine ovih slučajeva, nejednakost u bogatstvu je bila glavni krivac takvog stanja, dok je u svim zemljama nejednakost porasla za 6,3% tokom pomenutog perioda.

Efikasna tržišta i makroekonomska stabilnost su neophodni za ekonomski rast. Ali, kako rast utiče na društvo u cjelini zavisi od niza faktora, pravila, podsticaja i institucionalnih kapaciteta koji uobličavaju kvalitet ljudskog kapitala, nivo ulaganja u realni sektor, brzinu i obim inovacija, efektivnost i fleksibilnost prava radnika, pokrivenost i adekvatnost sistema socijalnog osiguranja, kvalitet i pristup infrastrukturi osnovnih usluga, poštenje poslovne i političke elite, širinu i dubinu povećanja sredstava domaćinstva.

Svi ovi faktori promovišu socioekonomsku inkluziju podjednako kao rast i konkurentnost, ali ne postoji prirodni balans između njih. Upravo vlade zemalja trebaju prepoznati to i u skladu sa tim poredati političke prioritete kako bi efikasnije odgovorili na usporavanje rasta i povećanje nejednakosti.

METODOLOGIJA

Od 2005. godine, Svjetski Ekonomski Forum (WEF) svoju analizu konkurentnosti bazira na Globalnom Indeksu konkurentnosti (GCI), sveobuhvatnom okviru koji mjeri mikroekonomske i makroekonomske temelje nacionalne konkurentnosti koji se sastoji od 114 indikatora grupisanih u 12 stubova:

- 1) Institucije
- 2) Infrastruktura
- 3) Makroekonomsko okruženje
- 4) Zdravstvo i osnovno obrazovanje
- 5) Visoko obrazovanje i stručna obuka
- 6) Efikasnost tržišta roba
- 7) Efikasnost tržišta rada
- 8) Razvoj finansijskog tržišta
- 9) Tehnološka spremnost
- 10) Veličina tržišta
- 11) Poslovna sofisticiranost
- 12) Inovacije

Svi stubovi su grupisani u tri grupe u skladu sa glavnim fazama razvoja: faza faktora (stubovi 1.- 4.), faza efikasnosti (stubovi 5.- 10.) i faza inovacija (stubovi 11. i 12.).

Indeks konkurentnosti uključuje podatke iz međunarodno priznatih institucija, posebno međunarodnog monetarnog fonda (IMF), Svjetske banke, Ujedinjenih Nacija, raznih organizacija za nauku i kulturu, Svjetske zdravstvene organizacije, UNESCO-a i godišnjih anketnih izvještaja Svjetskog ekonomskog foruma koji o svakoj obuhvaćenoj zemlji pružaju podatke o kvalitativnim procjenama.

Prema preciznoj metodologiji izračuna, koja je jednaka u cijelom svijetu, mjeri se prosječna ocjena koja obuhvata indikatore iz 12 stubova konkurentnosti. Za izračun nekih indikatora uzimaju se relevantne makroekonomske statistike. Kod drugih indikatora u pitanju je anketiranje poslodavaca koji daju ocjenu od 1 do 7. Tako su, na primjer, u području makroekonomskog okruženja, dostupni egzaktni makroekonomski podaci (deficit, javni dug, nacionalna štednja, inflacija i dr.), dok poslodavci ocjenjuju kvalitetu obrazovnog sistema, nivo zaštite vlasničkih prava ili saradnju univerziteta i poslovne zajednice u istraživanju i razvoju inovacija.

Ovogodišnji izvještaj o globaloj konkurentnosti obuhvata 137 zemalja. Zbog nedostupnosti podataka u prethodnoj godini kada su bile isključene, neke zemlje su ove godine ponovno uključene u izvještaj (Gvineja, Haiti, Sejšeli, Svazilend), no neke su i dalje ostale isključene poput Barbadosa, Bolivije, Gabona i Makedonije jer nisu zadovoljile minimalne potrebne uslove dostupnosti podataka.

U nastavku je objašnjen svaki stub posebno, kao i detaljna struktura Indeksa sa svim indikatorima koji objašnjavaju kako se izračunava indeks konkurentnosti.

Konkurentnost se definira kao skup institucija, politika i faktora koji određuju nivo produktivnosti jedne zemlje. Nivo produktivnosti, predstavlja nivo napretka koji neka ekonomija može doseći. Nivo produktivnosti, također određuje stope povrata investicija koje i jesu temeljni pokretači ekonomskog razvoja. Konkurentnija ekonomija je ona koja će brže rasti i razvijati se u budućnosti.

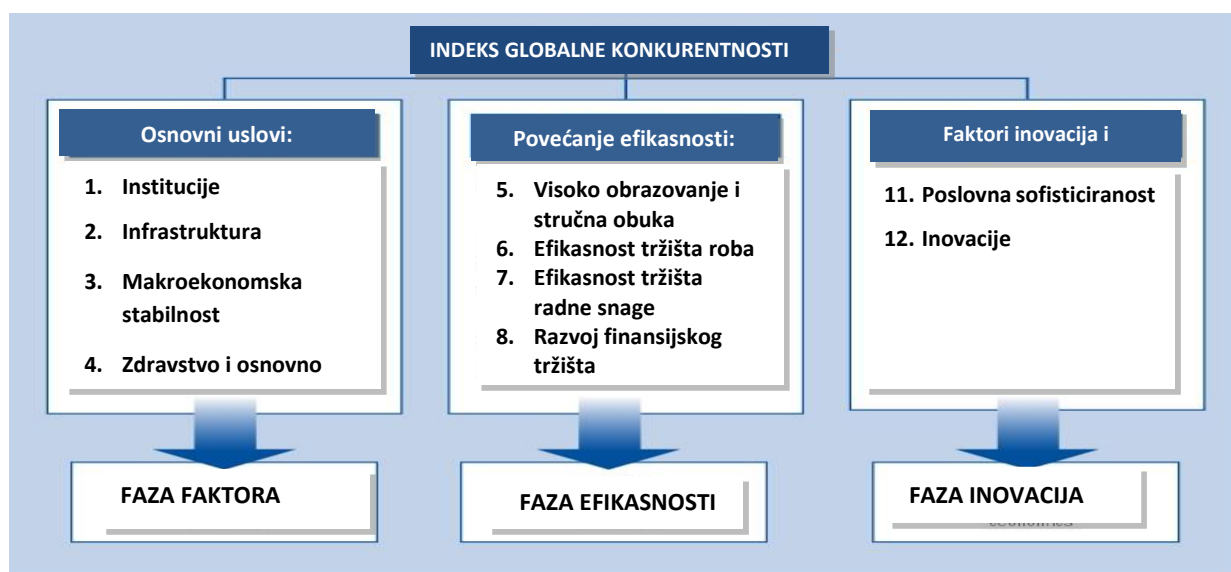
Faze razvoja i konkurentnosti

Iako svi stubovi koji su navedeni u izvjesnoj mjeri bitno utiču na ekonomiju zemlje, jasno je da drugačije utiču na različite zemlje. U skladu sa poznatim ekonomskim teorijama o fazama razvoja, Indeks konkurentnosti polazi od pretpostavke da sve zemlje prolaze kroz tri faze razvoja. U prvoj fazi (faza faktora), za rast produktivnosti važni su osnovni faktori konkurentnosti: dobro funkcionisanje javnih i privatnih institucija (1. stub), dobro razvijena infrastruktura (2. stub), stabilan makroekonomski okvir (3. stub) i dobra, zdrava i pismena radna snaga koja ima najmanje osnovno obrazovanje (4. stub).

Daljim razvojem, kako zemlje postaju konkurentnije, povećavaju produktivnost i ulaze u drugu fazu (faza efikasnosti) u kojoj ostvaruju efikasnije proizvodne procese i rastući kvalitet proizvoda. U ovoj fazi na rast konkurentnosti utiču visoko obrazovanje i stručne obuke (5. stub), efikasno tržište roba (6. stub), efikasno funkcionisanje tržišta rada (7. stub), razvijenost finansijskog tržišta (8. stub), mogućnost iskorištavanja postojećih tehnologija (9. stub) i veličina tržišta (10. stub).

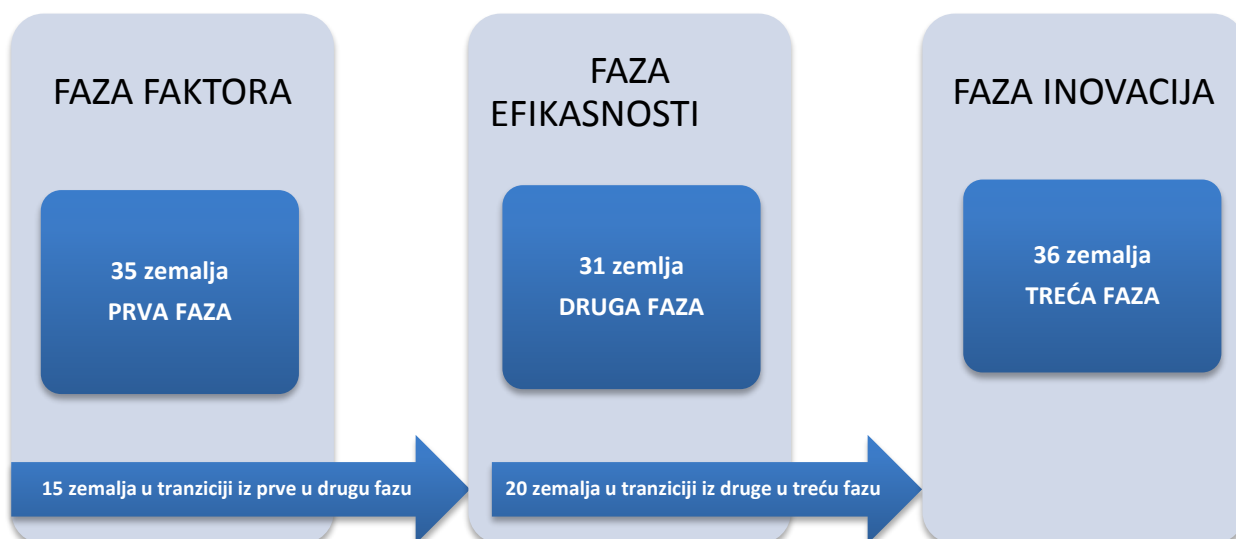
Konačno, kako se dalje razvijaju, zemlje prelaze u treću fazu (faza inovacija) u kojoj je rast produktivnosti i konkurentnosti uslovljen faktorima visoke poslovne sofisticiranosti (11. stub) i inovacijama (12. stub). Zbog toga dolazi i do značajnog povećanja plaća, što utiče na visok životni standard građana zemalja koje se nalaze u trećoj fazi razvoja.

Slika: 1 Faze razvoja indeksa

Postoje dva kriterija po kojem se zemlje svrstavaju u određenu fazu razvoja. Prvi je visina GDP-a po stanovniku u tržišnim cijenama. Drugi kriterij se koristi za zemlje koje bi prešle u drugu fazu na osnovu učešća prihoda od izvoza mineralnih dobara u ukupnom izvozu roba i usluga. Pretpostavlja se da su zemlje koje imaju više od 70% izvoza od mineralnih dobara u fazi koju pokreću osnovni faktori. Zemlje koje izvoze samo primarne proizvode, automatski su u početnoj fazi razvoja. Zemlje koje imaju bolje resurse i znatno su bogatije od zemalja koje su na granici tehnoloških dotignuća, svrstavaju se u treću fazu koju pokreću inovacije. Zemlja koja je između ove tri faze je u takozvanoj fazi tranzicije.

Slika: 2 Zemlje u fazama razvoja

Kreatori politika u mnogim zemljama, posljednjih godina, koriste Indeks globalne konkurentnosti kao važan alat u odlučivanju. Od prvog objavljivanja 2005. godine, Indeks je postao prepoznatljiv kao jedan od ključnih faktora procjene globalne konkurentnosti koji je definisao Svjetski ekonomski forum (WEF) i značajan je pokazatelj globalne pozicije jedne zemlje u svijetu. On pruža platformu za dijalog između vlada, kompanija i civilnog društva koji može poslužiti kao katalizator akcija za povećavanje produktivnosti i konkurentnosti.

U nastavku se daje kratki opis svih stubova koji čine Indeks konkurentnosti.

Prvi stub: Institucije

Institucionalno okruženje jedne zemlje ovisi o efikasnosti ponašanja kako javnih tako i privatnih učesnika u društveno – ekonomskom životu. Pravni i administrativni okvir unutar kojeg pojedinci, preduzeća i vlade utiču jedni na druge, određuje kvalitet javnih institucija zemlje i ima snažan uticaj na konkurentnost i rast. Važnost stabilnog institucionalnog okruženja posebno se pokazala u vrijeme krize, povećavajući direktnu ulogu države u ekonomijama mnogih zemalja. Država utiče na odluke o investiranju, organizaciju proizvodnje i igra glavnu ulogu u distribuiranju prednosti, te snosi troškove svojih razvojnih strategija i politika. Ispravno upravljanje javnim finansijama je također značajno za osiguravanje povjerenja u nacionalno poslovno okruženje. Pored javnih institucija, privatne ustanove također su važan element za održivi rast privrede. Nedavna globalna finansijska kriza, uz brojne korporativne skandale, naglasila je važnost računovodstvenih i revizijskih standarda izvještavanja, te transparentnosti informacija. Na taj način sprječavaju se prevare i loše upravljanje, a osigurava održavanje povjerenja i investitora i potrošača.

Drugi stub: Infrastruktura

Razvijena i efikasna infrastruktura je veoma značajna za konkurentnost. Ona je bitna za osiguranje efikasnog ekonomskog funkcionisanja, kao što je važno i determinisanje faktora lokalnih ekonomskih aktivnosti, vrsta aktivnosti i sektora koji mogu razviti ekonomiju. Dobro razvijena infrastruktura smanjuje efekte udaljenosti između regija što rezultira integriranjem nacionalnih tržišta i boljim povezivanjem sa tržištima u drugim zemljama i regijama. Pored toga, kvalitetna i sveobuhvatna infrastuktorna mreža značajno utiče na

ekonomski rast i smanjuje dohodovne nejednakosti i siromaštvo.

Efikasan način transporta roba, ljudi i usluga, kao što su visoko kvalitetni putevi, željeznice, luke, aviotransport, omogućavaju poduzetnicima da blagovremeno i sigurno plasiraju svoje robe i usluge na tržište, ali i pružaju mogućnost olakšanog kretanja radnika na željena radna mjesta. To znači da je dobro razvijena transportna i komunikaciona infrastrukturna mreža preduslov manje razvijenih zajednica da povežu osnovne ekonomske aktivnosti i usluge. Ekonomije takođe, u monogome, zavise i od dobre snabdjevenosti električnom energijom kao i od telekomunikacione mreže koja omogućava brz i slobodan protok informacija, što povećava ukupnu ekonomsku efikasnost, tako što omogućava kompanijama da međusobno komuniciraju i donose odluke u skladu sa dostupnim informacijama.

Treći stub: Makroekonomsko okruženje

Stabilnost makroekonomskog okruženja je važna za poslovanje i ukupnu konkurentnost zemlje. Iako je prilično poznato da samo makroekonomsko okruženje i njegova stabilnost ne mogu odlučujuće povećati produktivnost zemlje, istovremeno se zna da makroekonomski poremećaji štete ekonomiji, kao što smo imali priliku vidjeti u Evropi poslednjih godina. Države ne mogu obezbijediti kvalitetne usluge ukoliko plaćaju visoke kamate na dugove po kreditima iz prošlosti. Stalno prisutan fiskalni deficit ograničava sposobnost države da u budućnosti reaguje na poslovne cikluse. Preduzeća ne mogu raditi efikasno uz nekontrolisane stope inflacije. Sve u svemu, privreda ne može rasti na održiv način, ako nema stabilno makroekonomsko okruženje.

Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje

Zdrava radna snaga je bitna za konkurentnost i produktivnost jedne zemlje. Bolesni radnici nisu u mogućnosti iskoristiti svoj potencijal što vodi nižem nivou produktivnosti. Narušeno zdravlje vodi do značajnih troškova poslovanja jer su bolesni radnici često odsutni i njihov rad je neefikasan. Investiranje u pružanje zdravstvenih usluga, koliko je moralno, toliko je i ključno za napredak ekonomije.

Pored zdravlja za ovaj stub veoma je važan obim i kvalitet osnovnog obrazovanja koje je stanovništvo steklo. Kvalitetno osnovno obrazovanje povećava efikasnost svakog radnika pojedinačno, a time utiče i na konkurentnost cijele ekonomije. Radnici koji imaju nizak nivo stečenog obrazovanja mogu obavljati samo fizički posao i mnogo teže se mogu prilagoditi naprednim proizvodnim procesima i tehnologiji. Manjak kvalitetnog osnovnog obrazovanja može ograničavati poslovni razvoj, tako da je preduzećima veoma teško unaprijediti proizvodnju.

Peti stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka

Kvalitetno visoko obrazovanje i stručne obuke presudni su za one ekonomije koje žele da unaprijede jednostavne procese proizvodnje i proizvode koji su rezultat proizvodnje. Današnja ekonomska globalizacija zahtjeva da ekonomije stvaraju dobro educirane radnike koji su u stanju da se prilagode brzim promjenama u okruženju. Ovaj stub mjeri kvantitet upisa učenika u srednje i visoko obrazovanje kao i kvalitet edukacije procjenjen od strane poslovnih lidera. Stepenn stručne obuke kadrova, također utiče na konkurentnost zbog važnosti stručnog i

kontinuiranog obrazovanja na poslu (zanemarena u mnogim ekonomijama), koje osigurava konstantno unapređenje vještina radnika.

Šesti stub: Efikasnost tržišta roba

Zemlje sa razvijenim tržištem roba u dobroj su poziciji jer mogu proizvoditi niz proizvoda i usluga koji odgovaraju uslovima ponude i potražnje, a takođe su u mogućnosti trgovati sa tim robama. Zdravo konkurentno tržište, kako strano, tako i domaće, važno je u postizanju tržišne efikasnosti i poslovne produktivnosti, jer omogućava firmama da proizvode najkonkurentniju robu koja se traži na tržištu. Efikasnost tržišta zavisi i od orijentacije potrošača i sofisticiranosti kupaca. Iz kulturoloških razloga, kupci u nekim zemljama mogu biti zahtjevniji od drugih. Ovo može stvoriti značajnu konkurentsku prednost, jer tjera kompanije da budu inovativnije i više orijentirane kupcu i na taj način nameću neophodnu disciplinu za povećanje efikasnosti koja se želi postići na tržištu.

Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada

Efikasnost i fleksibilnost tržišta rada presudna je kako bi se osigurala efikasna distribucija radnika, kako bi oni dali sve od sebe na svom radnom mjestu. Tržište rada stoga mora biti fleksibilno za brzo premještanje radnika iz jedne privredne aktivnosti u drugu uz vrlo male troškove. Efikasno tržište rada mora, također osigurati jasne poticaje za zaposlene radnike i promovirati meritokraciju² na radnom mjestu, ali istovremeno osigurati i ravnopravnost žena i muškaraca u poslovnom okruženju.

² Meritokracija (engl. iz lat.), vladavina zaslužnih, vladavina znanja. Oblik vlasti u kojem se administrativni i javni poslovi, odnosno svaka

uloga koja zahtjeva društvenu odgovornost, dodjeljuje na temelju zasluga, a ne na temelju pripadnosti nekom lobiju, obitelji, klasi, naciji, vjeri ili ekonomskoj kasti.

Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta

Dobro funkcionisanje finansijskog sektora ima značajnu ulogu za privredne aktivnosti. Efikasan finansijski sektor alokira sredstva građana, kao i sredstva koja dolaze iz inostranstva za njihovo najuspješnije korištenje u privredi. To kanališe sredstva na one poduzetničke ili investicijske projekte od kojih se očekuje najviša stopa povrata uložених sredstava. Poslovno investiranje je značajno za produktivnost i konkurentnost, a njih nema bez razvijenog finansijskog tržišta. Međutim, ekonomije zahtijevaju sofisticirana finansijska tržišta koja mogu omogućiti da kapital postane dostupan za ulaganja u privatni sektor, kao i dobro regulisano tržište vrijednosnih papira, kapitala i drugih finansijskih proizvoda. Da bi ispunio sve ove funkcije, bankarski sektor mora biti pouzdan i transparentan, finansijska tržišta moraju imati odgovarajuće propise za zaštitu investitora i drugih učesnika u privredi uopšte.

Deveti stub: Tehnološka spremnost

Ovaj stub mjeri sposobnost kojom privreda usvaja postojeće tehnologije kako bi poboljšala produktivnost svojih industrija sa posebnim naglaskom na sposobnost da u potpunosti iskoristi svoje informacijske i komunikacijske tehnologije u svakodnevnim aktivnostima, ali i proizvodnim procesima u cilju povećanja efikasnosti. U tom kontekstu, nebitno je da li je korištena tehnologija razvijena unutar ili izvan nacionalnih granica. Glavni cilj je da preduzeća koja djeluju u zemlji imaju pristup naprednim proizvodima i sposobnost da ih koriste. Među glavnim izvorima stranih tehnologija, direktne strane investicije (FDI) često igraju ključnu ulogu, posebno u zemljama koje su u manje naprednoj fazi tehnološkog razvoja.

Deseti stub: Veličina tržišta

Veličina tržišta značajno utiče na konkurentnost, jer velika tržišta omogućuju preduzećima da bolje iskoriste ekonomiju obima. Tradicionalno, tržišta koja su na raspolaganju firmama ograničena su državnim granicama. U eri globalizacije, međunarodna tržišta postala su zamjena za domaća tržišta, a posebno u malim zemljama. Tako se izvoz može smatrati kao zamjena za domaću potražnju u smislu obezbjeđenja većeg tržišta za kompanije u zemlji. Po pravilu, veće tržište obezbjeđuju izvozno orjentirane ekonomije i geografska područja (kao što je Evropska unija) koja su podijeljena na manje zemlje, ali imaju zajedničko tržište.

Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost

Poslovna sofisticiranost podrazumijeva dva elementa koja su neraskidivo povezana: kvalitet ukupne poslovne mreže i kvalitet poslova pojedinačnih kompanija i njihovih strategija razvoja. To je posebno važno za zemlje koje su u naprednoj fazi razvoja, kada su osnovni izvori poboljšanja produktivnosti poprilično iscrpljeni. Kvalitet poslovnih mreža i prateće industrije, mjeren količinom i kvalitetom domaćih dobavljača i obimom njihove interakcije, važan je zbog mnogo razloga. Kada su preduzeća i dobavljači iz određenih sektora međusobno povezani u geografski najbliže grupe ("klastere"), pojačana je efikasnost, stvorene su veće mogućnosti za inovacije, a smanjene su prepreke za rad novih kompanija.

Dvanaesti stub: Inovacije

Posljednji stub konkurentnosti fokusira se na tehnološku inovativnost. Ako žele obezbijediti rast, kompanije moraju osmišljavati i stvarati vrhunske proizvode i procese kako bi održavale konkurentnost i stvarale nove vrijednosti. To zahtjeva posebno okruženje koje je pogodno za

inovativne aktivnosti i koje je podržano u oba sektora, javnom i privatnom.

Konkretno, to znači dovoljno ulaganja u istraživanje i razvoj, posebno od strane privatnog sektora, prisustvo kvalitetnih naučno - istraživačkih institucija koje su u stanju da stvaraju potrebna znanja za izgradnju novih tehnologija, široku saradnju u istraživanjima tehnološkog razvoja između univerziteta i industrije, kao i zaštitu intelektualnog vlasništva.

Iako su navedena objašnjenja svih 12 stubova prikazana pojedinačno, važno je imati na umu da oni nisu u potpunosti nezavisni, međusobno se prepliću i utiču jedni na druge. Slabosti u jednoj oblasti negativno utiču na druge oblasti (stubove).

U principu, mjere se trenutni rezultati na nivou svakog pojedinačnog stuba i predstavljaju ulazne informacije za mjerenje ukupne konkurentnosti. Stoga se fokus postavlja na mjerenje trenutnog kvaliteta i kvantiteta svakog stuba i na identifikaciju prednosti i slabosti. Na primjer, u stubu infrastrukture, kombiniranjem kvalitativnih i kvantitativnih rezultata se mjeri da li postojeća mreža transporta, energije i komunikacija ispunjava sve potrebe jedne zemlje. Iako je jako važno, ovdje se isključuju ulazni podaci poput izdataka, investicijskih projekata zbog izbjegavanja dvostrukog obračunavanja, ali i zbog toga što su ulazni podaci, poput novčanih investicija uglavnom nedovoljni pokazatelji kada je u pitanju mjerenje količine i kvalitete infrastrukture.

Također, postoje i određena ograničenja, kao što su nedostaci podataka što zahtjeva oslanjanje na neke projekcije kako bi se dobio neki indikator. Takva situacija je u indikatoru komunikacijske tehnologije gdje se analizira mjera prihvatanja novih tehnologija kako bi se došlo do podataka koji se odnose na prihvatanje inovacija u kompanijama.

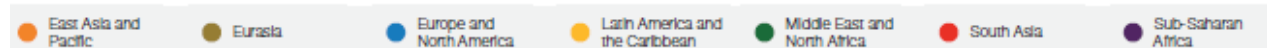
Ono što je također važno je gledati stvari iz perspektive pojedinca. Visoka razina nezaposlenosti snažno utiče na društvo rizikujući ne samo dugotrajno smanjenje potražnje nego i urušavanje značajnog dijela radne snage i povećavanje nezadovoljstva građana.

Rezultati istraživanja koji su predstavljeni u ovom izvještaju ukazuju na to da je briga o talentima u srcu konkurentne ekonomije otporne na poremećaje. Zemlje koje prepoznaju, održavaju, koriste i nagrađuju talente, su one koje imaju snažniji rast i brži oporavak.

Rang zemalja u globalnoj konkurentnosti 2017 - 2018

Globalni indeks konkurentnosti 2017-2018 obuhvata 137 zemalja, i predstavlja mjeru nacionalne konkurentnosti - definisanu kao skup institucija, politika i faktora koji su određuju nivo produktivnosti.

Zemlja	Ocjena	Prethodni rang	Trend	Zemlja	Ocjena	Prethodni rang	Trend	Zemlja	Ocjena	Prethodni rang	Trend
1 Switzerland	5.86	1		46 Brunei Darussalam	4.52	58		92 Argentina	3.95	104	
2 United States	5.85	3		47 Costa Rica	4.50	54		93 Nicaragua	3.95	103	
3 Singapore	5.71	2		48 Slovenia	4.48	56		94 Cambodia	3.93	89	
4 Netherlands	5.66	4		49 Bulgaria	4.46	50		95 Tunisia	3.93	95	
5 Germany	5.65	5		50 Panama	4.44	42		96 Honduras	3.92	88	
8 Hong Kong SAR	5.53	9		51 Mexico	4.44	51		97 Ecuador	3.91	91	
7 Sweden	5.52	6		52 Kuwait	4.43	38		98 Lao PDR	3.91	93	
8 United Kingdom	5.51	7		53 Turkey	4.42	55		99 Bangladesh	3.91	106	
9 Japan	5.49	8		54 Latvia	4.40	49		100 Egypt	3.90	115	
10 Finland	5.49	10		55 Viet Nam	4.36	60		101 Mongolia	3.90	102	
11 Norway	5.40	11		56 Philippines	4.35	57		102 Kyrgyz Republic	3.90	111	
12 Denmark	5.39	12		57 Kazakhstan	4.35	53		103 Bosnia and Herzegovina	3.87	107	
13 New Zealand	5.37	13		58 Rwanda	4.35	52		104 Dominican Republic	3.87	92	
14 Canada	5.35	15		59 Slovak Republic	4.33	65		105 Lebanon	3.84	101	
15 Taiwan, China	5.33	14		60 Hungary	4.33	69		106 Senegal	3.81	112	
16 Israel	5.31	24		61 South Africa	4.32	47		107 Seychelles	3.80	n/a	
17 United Arab Emirates	5.30	16		62 Oman	4.31	66		108 Ethiopia	3.78	109	
18 Austria	5.25	19		63 Botswana	4.30	64		109 El Salvador	3.77	105	
19 Luxembourg	5.23	20		64 Cyprus	4.30	83		110 Cape Verde	3.76	110	
20 Belgium	5.23	17		65 Jordan	4.30	63		111 Ghana	3.72	114	
21 Australia	5.19	22		66 Colombia	4.29	61		112 Paraguay	3.71	117	
22 France	5.18	21		67 Georgia	4.28	59		113 Tanzania	3.71	116	
23 Malaysia	5.17	25		68 Romania	4.28	62		114 Uganda	3.70	113	
24 Ireland	5.16	23		69 Iran, Islamic Rep.	4.27	76		115 Pakistan	3.67	122	
25 Qatar	5.11	18		70 Jamaica	4.25	75		116 Cameroon	3.65	119	
26 Korea, Rep.	5.07	26		71 Morocco	4.24	70		117 Gambia, The	3.61	123	
27 China	5.00	28		72 Peru	4.22	67		118 Zambia	3.52	118	
28 Iceland	4.99	27		73 Armenia	4.19	79		119 Guinea	3.47	n/a	
29 Estonia	4.85	30		74 Croatia	4.19	74		120 Benin	3.47	124	
30 Saudi Arabia	4.83	29		75 Albania	4.18	80		121 Madagascar	3.40	128	
31 Czech Republic	4.77	31		76 Uruguay	4.15	73		122 Swaziland	3.35	n/a	
32 Thailand	4.72	34		77 Montenegro	4.15	82		123 Mali	3.33	125	
33 Chile	4.71	33		78 Serbia	4.14	90		124 Zimbabwe	3.32	126	
34 Spain	4.70	32		79 Tajikistan	4.14	77		125 Nigeria	3.30	127	
35 Azerbaijan	4.69	37		80 Brazil	4.14	81		126 Congo, Democratic Rep.	3.27	129	
36 Indonesia	4.68	41		81 Ukraine	4.11	85		127 Venezuela	3.23	130	
37 Malta	4.65	40		82 Bhutan	4.10	97		128 Haiti	3.22	n/a	
38 Russian Federation	4.64	43		83 Trinidad and Tobago	4.09	94		129 Burundi	3.21	135	
39 Poland	4.59	36		84 Guatemala	4.08	78		130 Sierra Leone	3.20	132	
40 India	4.59	39		85 Sri Lanka	4.08	71		131 Lesotho	3.20	120	
41 Lithuania	4.58	35		86 Algeria	4.07	87		132 Malawi	3.11	134	
42 Portugal	4.57	46		87 Greece	4.02	86		133 Mauritania	3.09	137	
43 Italy	4.54	44		88 Nepal	4.02	98		134 Liberia	3.08	131	
44 Bahrain	4.54	48		89 Moldova	3.99	100		135 Chad	2.99	136	
45 Mauritius	4.52	45		90 Namibia	3.99	84		136 Mozambique	2.89	133	
				91 Kenya	3.98	96		137 Yemen	2.87	138	

Top 10 zemalja u svijetu

Kao i prethodnih godina, ovogodišnjim „Top 10“ dominiraju napredne evropske zemlje i nekoliko Azijskih „tigrova“. Devetu godinu zaredom Švicarska je na liderskom mjestu među prvih 10, dok je Singapur ove godine zabilježio lošiju ocjenu te se spustio na 3. mjesto najkonkurentnijih ekonomija na svijetu. Hong Kong je u odnosu na prošlu godinu zabilježio najveći skok za čak 3 mjesta te osigurao 6. mjesto ispred nekih evropskih zemalja.

Top 10 najkonkurentnijih ekonomija		Globalni rang
	Switzerland	1
	United States	2
	Singapore	3
	Netherlands	4
	Germany	5
	Hong Kong SAR	6
	Sweden	7
	United Kingdom	8
	Japan	9
	Finland	10

Švicarska je i dalje na vrhu rang liste zadržavajući prvo mjesto i ove godine zahvaljujući dobrim ocjenama koje su raspoređene u svim komponentama konkurentnosti. Ekonomske performanse imaju koristi od izuzetno dobro postavljenih temelja koji uključuju javno zdravstvo, osnovno obrazovanje i makroekonomsko okruženje. Njena ekonomija ima izuzetno visok nivo fleksibilnosti na tržištu rada koje je rangirano kao globalno najfunkcionalnije.

Sjedinjene Američke Države su se popele na 2. mjesto ljestvice najkonkurentnijih zemalja pokazujući konstantan napredak u rezultatima od 2010. godine. Iako jeste rangirana visoko, ipak neki osnovni pokazatelji poput kvaliteta javnih institucija, imaju lošije rangirane ocjene nego bilo koja od top 10 zemalja. Najmanje je napredovao stub makroekonomskog okruženja što predstavlja najslabiju tačku u rangiranju. U poređenju sa drugim zemljama, SAD ima slabe performanse u zdravstvenoj zaštiti i osnovnom obrazovanju iako su se neke od ovih oblasti poboljšale u odnosu na prošlu godinu. Ono što zemlju dovodi do visokih ocjena je poboljšanje efikasnosti i inovacije.

Singapur je ove godine zabilježio lošiji rezultat u odnosu na prošlu godinu, ali i dalje je vodeći kada je visoko obrazovanje u pitanju i stub efikasnosti tržišta roba. Singapur je prvi u svijetu kada je u pitanju učinak javnog sektora. I dalje ima superiornu transportnu infrastrukturu, ekstremno efikasno tržište rada kao i dobro razvijen finansijski sektor.

Holandija je zadržala prošlogodišnje 4. mjesto sa snažnim sistemom obrazovanja i visokim nivoom tehnološke spremnosti među privatnicima i pojedincima. Uspješan inovacijski ekosistem koji se nalazi na 6. mjestu na globalnom nivou, zemlju dovodi u idealnu poziciju razvijanja četvrte industrijske revolucije.

Njemačka je zadržala prošlogodišnju poziciju iako je u konačnici imala malo bolje ocjene. Važno je spomenuti izuzetan učinak inovacija i poslovni ekosistem. Sposobnost implementacije inovacija i poslovna sofisticiranost su joj na 5 najboljem mjestu na svijetu zajedno sa visokim rezultatima u tehnološkoj spremnosti i visoko kvalitetnoj infrastrukturi.

Hong Kong je na listi top 10 zemalja ove godine zabilježio najveći uspjeh popevši se za nekoliko mjesta prema vrhu. I dalje ima najbolju fizičku infrastrukturu ali i zdrav nivo konkurentnosti i otvorenosti koji osiguravaju izuzetno efikasna tržišta koja zauzvrat stvaraju jaka i stabilna finansijska tržišta. Tržište rada je veoma fleksibilno i efikasno i ima napretka u iskorištavanju talenata u radnoj snazi. Hong kong je također poboljšao makroekonomsko okruženje blago smanjujući stopu inflacije u 2016. godini.

Švedsku je Hong Kong svrgnuo sa prošlogodišnje pozicije uprkos visokim rezultatima ocjena. Njena ekonomija u mnogočemu prednjači u apsolutnim vrijednostima. Švedsko makroekonomsko okruženje se nastavlja popravljati paralelno sa smanjenjem državnog deficita i duga u 2016. godini. Osim toga, ima dobru poziciju i velike koristi od tehnološkog napretka sa najboljim rangiranjem u ocjenama tehnološke spremnosti, poslovne sofisticiranosti i inovativnosti.

Velika Britanija je zabilježila lošiju poziciju u odnosu na prethodnu godinu. To još uvijek ne uključuje ishode Brexit pregovora koji će najvjerojatnije dodatno ugroziti konkurentnost zemlje. Trenutno zemlja bilježi dobre ocjene u tehnološkoj spremnosti i sofisticiranosti poslovnog sektora. Makroekonomsko okruženje i dalje ostaje izazov, a moglo bi postati važno ograničenje u budućnosti s obzirom da se rokovi za smanjenje fiskalnog deficita stalno prolongiraju.

Japan je ove godine zabilježio blagi napredak u odnosu na puno veći napredak Hong Konga. Opšti učinak je u velikoj mjeri podstaknut visokokvalitetnom fizičkom i digitalnom infrastrukturom, zdravom i obrazovanom radnom snagom i plodnim inovativnom ekosistemom. Lošije makroekonomsko okruženje je ono što ograničava ovu ekonomiju, izazvano periodom deflacije u 2016. godini i konstantno problematičnim javnim finansijama. Situacija jeste poboljšana blago od prošle godine što je rezultat boljeg balansa budžeta vlade i veće bruto nacionalne štednje.

Finska je 10 mjesto na ljestvici već drugu godinu zaredom zahvaljujući visokim ocjenama u javnom zdravstvu, osnovnom i visokom obrazovanju. Dobar pristup u pripremi mlađih generacija za izazove koje donosi četvrta industrijska revolucija kroz nove nastavne programe je vrijedno spomenuti. Visok nivo ulaganja u ljudski kapital dopunjen je sofisticiranim inovativnim okruženjem.

Deset godina nakon globalne finansijske krize, najveći problemi koji stvaraju pritisak za ozdravljenje globalne ekonomije i njene sposobnosti da obezbijedi održiv rast i blagostanje, dijagnosticirani su kroz tri glavna izazova i lekcije relevantne za ekonomski napredak, javno – privatnu suradnju i politički angažman. Prvo, finansijski sektor je i dalje ranjiv, drugo, sve više zemalja koje uvode inovacije moraju raditi na tome da od njih imaju više koristi, i treće, fleksibilnost tržišta rada i zaštita radničkih prava kako bi se obezbjedio zajednički napredak četvrte industrijske revolucije.

Zemlje Evrope su konačno počele pokazivati znakove oporavka od globalne finansijske krize sa predviđanjima rasta u eurozone za 1,9% u 2017 godini. Međutim, podizanje ekonomskih aktivnosti i dalje je slabo i trenutna dinamika se ne može uzeti zdravo za gotovo. Konkretno, evropsko tržište rada je i dalje pod pritiskom, sa visokim nivoom nezaposlenosti mladih i sve većom tražnjom specifičnih vještina zbog čega opada zaposlenost osoba sa srednjom stručnom spremom.

Nivoi investicija u poređenju sa prethodnim periodima oporavka su jako mali s obzirom na dubinu monetarnih stimulansa i posebnim nedostacima u digitalnoj, energetske i saobraćajnoj infrastrukturi.

Najveći izazov je kako iskoristiti zamah trenutnog oporavka kako bi se ojačali osnovni pokretači konkurentnosti.

BOSNA I HERCEGOVINA 103 / 137 – TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA

Ključni indikatori 2016

Izvor: IMF; World Economic Outlook Database (April 2017)

Stanovništvo (u milionima)	3.9	GDP per capita (US\$)	4,308
GDP (u milijardama US\$)	16.6	GDP (PPP) (%) svjetskog GDP-a	0.04

Pregled performansi

Komponente indeksa	Rang/137	Ocjena (1-7)	Trend	Udaljenost od najbolje	Izveštaj	2012-13	2013-14	2015-16	2016-17	2017-18
Indeks konkurentnosti	103	3,9			Rang	88 / 144	87 / 148	111 / 140	107 / 138	103 / 137
Subindeks A: Osnovni uslovi	91	4,3			Ocjena	3.9	4.0	3.7	3.8	3.9
Prvi stub: Institucije	126	3,1								
Drugi stub: Infrastruktura	100	3,3								
Treći stub: Makroekonomsko okruženje	64	4,8								
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	56	6,0								
Subindeks B: Povećanje efikasnosti	100	3,7								
Peti stub: Visoko obraz. i stručna obuka	91	4,0								
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba	126	3,7								
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	123	3,5								
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta	104	3,5								
Deveti stub: Tehnološka spremnost	69	4,3								
Deseti stub: Veličina tržišta	97	3,1								
Subindeks C: Inovacije i sofisticiranost	119	3,1								
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost	115	3,5								
Dvanaesti stub: Inovacije	123	2,7								

Faktori koji najviše ometaju poslovanje u BiH

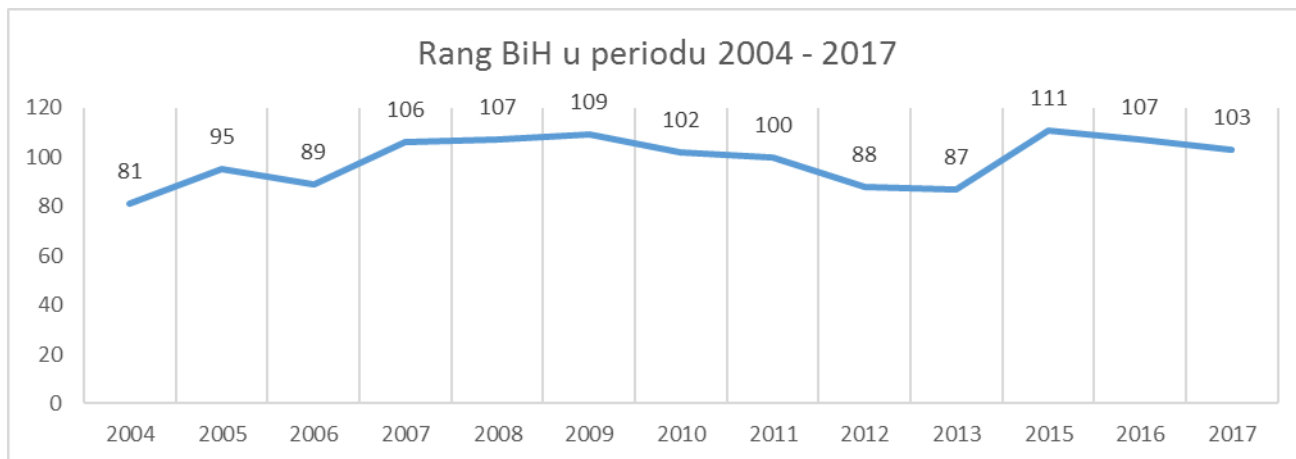
U sljedećoj tabeli je prikazana struktura faktora koji najviše ometaju poslovanje u BiH i na taj način najviše utiču na nizak nivo konkurentnosti bh ekonomije.

Faktor	Indeks
Neefikasnost državne administracije	14,2
Korupcija	11,5
Porezne stope	10,5
Politička nestabilnost	9,7
Vladina nestabilnost	9,3
Pristup finansiranju	8,8
Složenost poreznih propisa	6,9
Restriktivni radni propisi	6,5
Kriminal i krađe	5,6
Oskudna etika radne snage	5,1
Neadekvatna educiranost radne snage	3,7
Neadekvatno obezbjeđena infrastruktura	2,6
Nedovoljni kapaciteti za inovacije	2,5
Regulativa rezervi strane valute	1,6
Inflacija	0,9
Oskudna zdravstvena zaštita	0,4

Ove godine BiH zauzima 103. mjesto sa neznatno boljom ocjenom 3,87 u odnosu na prethodnu godinu – 3,80.

U odnosu na prethodni izvještaj u kojem se BiH nalazila na 107. mjestu, ove godine je zabilježen napredak za 4 mjesta.

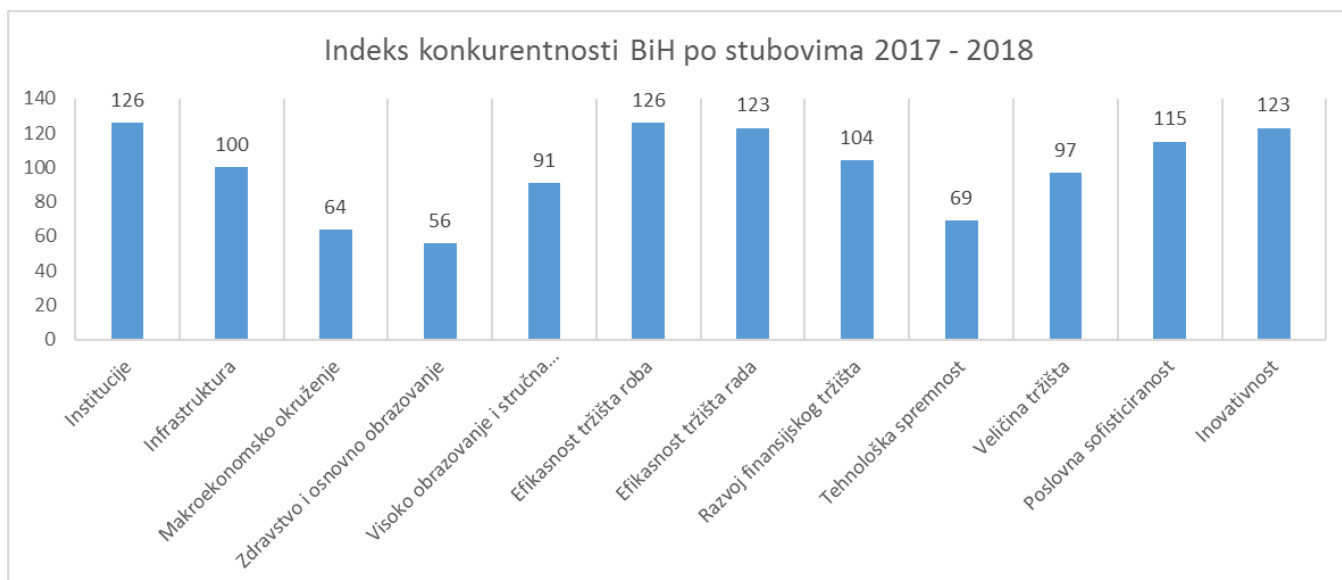
Slika 5.

Napomena: 2014. godina nije prikazana na grafikonu zbog nedostatka podataka

Kada posmatramo faze razvoja, BiH se nalazi u drugoj fazi razvoja zajedno sa još 31 zemljom. Analizirajući ocjene stubova pojedinačno, može se reći da je BiH u dosta područja zabilježila male pomake u rezultatima.

Slika 6.

Indeks Konkurentnosti po stubovima

Komponente indeksa	Rang/137	Ocjena	Trend
Prvi stub: Institucije	126	3,09	
1.01 Prava vlasništva	129	3,18	
1.02 Zaštita intelektualne svojine	133	2,97	
1.03 Zloupotreba javnih fondova	113	2,51	
1.04 Povjerenje javnosti prema političarima	117	1,92	
1.05 Neregularna plaćanja i mito	90	3,44	
1.06 Neovisnost pravosuđa	117	2,85	
1.07 Pristranost donošenja odluka državnih službenika	113	2,34	
1.08 Prekomjerna državna potrošnja	112	2,42	
1.09 Teret državnih propisa	127	2,49	
1.10 Efikasnost pravnog okvira u rješavanju sporova	124	2,62	
1.11 Efikasnost pravnog okvira u teškim sporovima	130	2,21	
1.12 Transparentnost državne politike	131	2,82	
1.13 Troškovi privrede zbog terorizma	69	5,08	
1.14 Troškovi privrede zbog kriminala i nasilja	95	4,10	
1.15 Organizirani kriminal	111	3,93	
1.16 Pouzdanost policijske službe	102	3,62	
1.17 Etičko ponašanje preduzeća	120	3,10	
1.18 Moć revizije i standardi izvještavanja	130	3,33	
1.19 Efikasnost upravnih odbora	122	4,10	
1.20 Zaštita interesa manjinskih dioničara	134	2,71	
1.21 Zaštita investitora, (0-10)	74	5,50	
Drugi stub: Infrastruktura	100	3,30	
2.01 Kvalitet ukupne infrastrukture	98	3,41	
2.02 Kvalitet puteva	109	3,02	
2.03 Kvalitet željeznica	89	2,00	
2.04 Kvalitet luka	129	2,09	
2.05 Kvalitet i kapacitet avio transporta	129	2,67	
2.06 Raspoloživost sjedala po kilometru	122	22,00	
2.07 Kvalitet ponude električne energije	74	4,82	
2.08 Pretplata na mobilne telefone /100 stan.	52	19,53	
2.09 Fiksna telefonska linija/100 stan.	106	89,25	
Treći stub: Makroekonomsko okruženje	64	4,82	
3.01 Balans budžeta, % GDP	15	0,03	
3.02 Ukupna državna štednja, % GDP	119	10,84	
3.03 Inflacija, godišnja % promjena	87	-1,10	
3.04 Vladin dug, % GDP	57	44,37	
3.05 Kreditni rejting zemlje (0-100)	102	29,04	
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	58	5,97	
4.01 Slučajevi malarije/ na 100.000 stanovnika	n/a	m. f.	
4.02 Uticaj malarije na ekonomsko poslovanje	n/a	6,34	
4.03 Slučajevi tuberkuloze/na 100.000 stanovnika	45	37,00	
4.04 Uticaj tuberkuloze na ekonomsko poslovanje	61	6,14	
4.05 Rasprostranjenost HIV -a % odraslih	37	n/a	
4.06 Uticaj HIV/AIDS na ekonomsko poslovanje	n/a	6,09	
4.07 Smrtnost dojenčadi, umrli / 1.000 živorođenih	38	5,10	
4.08 Životni vijek	49	76,59	
4.09 Kvalitet osnovnog obrazovanja	84	3,65	
4.10 Stopa upisa osnovnog obrazovanja %	43	97,53	
Peti stub: Visoko obraz. i stručna obuka	91	3,98	
5.01 Upis u srednje škole %	78	88,68	
5.02 Upis na fakultete %	60	47,60	
5.03 Kvalitet obrazovnog sistema	131	2,37	
5.04 Kvalitet matematičkog i naučnog obrazovanja	97	3,44	
5.05 Kvalitet upravljanja školama	122	3,25	
5.06 Pristup interneta u školama	84	3,88	
5.07 Dostupnost specijaliziranih usluga obuke	122	3,57	
5.08 Obim kadrovske obuke	131	3,06	

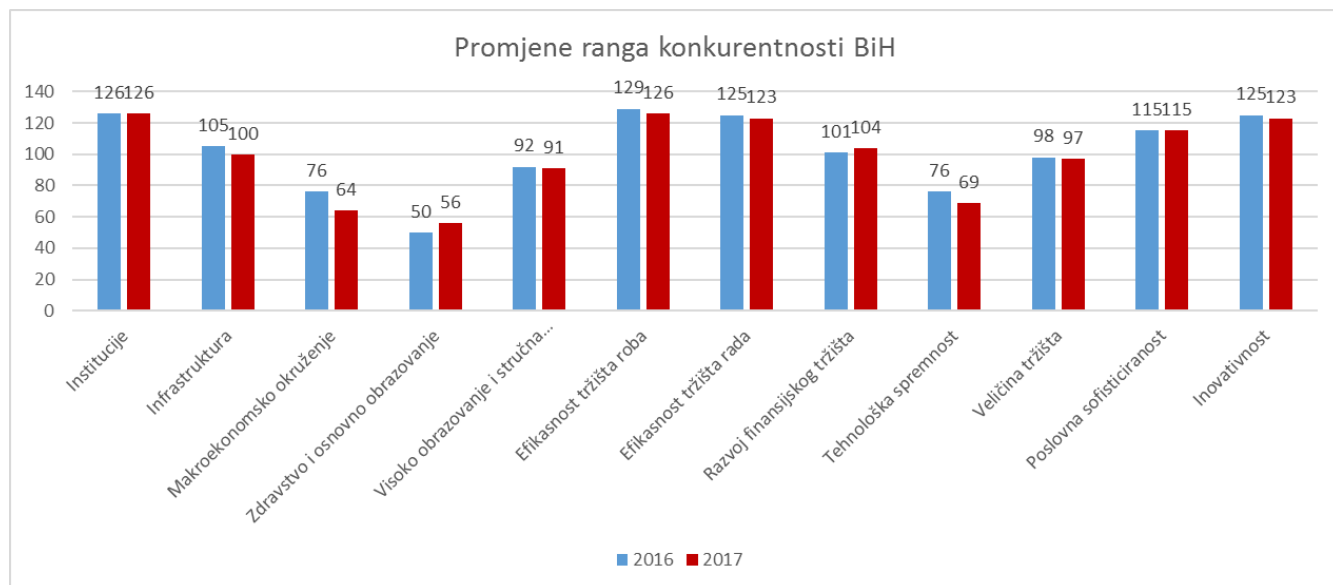
Bosna i Hercegovina

Komponente indeksa	Rang/137	Ocjena	Trend
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba	126	3,70	
6.02 Stepen tržišne dominacije	107	3,21	
6.03 Učinkovitost antimonopolne politike	88	3,42	
6.04 Uticaj poreza na poticaj za ulaganje	128	2,56	
6.05 Ukupna stopa poreza, % profita	125	22,60	
6.06 Broj procedura za započinjanje biznisa	130	12,00	
6.07 Broj dana potrebno za započinjanje biznisa	109	65,00	
6.08 Troškovi poljoprivredne politike	19	3,28	
6.09 Rasprostranjenost necarinskih barijera	114	3,85	
6.10 Trgovinske barijere, % carina	106	4,94	
6.11 Rasprostranjenost stranog vlasništva	122	3,90	
6.12 Uticaj propisa na direktne strane investicije	116	3,69	
6.13 Teret carinskih procedura	37	3,28	
6.14 Uvoz kao procenat GDP-a	70	57,83	
6.15 Stepen orijentacije prema kupcu	96	4,25	
6.16 Sofisticiranost kupca	134	2,11	
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	123	3,49	
7.01 Saradnja poslodavaca i radnika	117	3,76	
7.02 Fleksibilnost određivanja plaća	105	5,46	
7.03 Lakota zapošljavanja i otpuštanja radnika	26	3,33	
7.04 Trošak otpremnine, u sedmicama rada	123	9,22	
7.05 Efekti oporezivanja plaća (smanjenje poticaja rada)	26	2,95	
7.06 Povezanost plaća i produktivnosti	127	3,05	
7.07 Povjerenje u profesionalni menadžment	131	2,98	
7.08 Kapacitet zemlje u zadržavanju talenata	135	1,80	
7.09 Kapacitet zemlje u privlačenju talenata	136	1,59	
7.10 Udio žena u radnoj snazi, u odnosu na muškarce	109	0,63	
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta	104	3,50	
8.01 Dostupnost finansijskih usluga	122	3,36	
8.02 Povoljnost finansijskih usluga	114	3,06	
8.03 Finansiranje kroz udjel lokalnih tržišta	117	2,69	
8.04 Jednostavan pristup kreditima	83	3,63	
8.05 Raspoloživost poduzetničkog kapitala	104	2,47	
8.06 Utemeljenost banaka	108	4,04	
8.07 Zakonska regulativa berze	122	3,32	
8.08 Index zakonskih prava (0-10)	30	7,00	
Deveti stub: Tehnološka spremnost	69	4,27	
9.01 Dostupnost savremenih tehnologija	82	4,47	
9.02 Nivo usvajanja tehnologija u preduzećima	92	4,23	
9.03 Direktno strane investicije i transfer tehnologije	107	3,76	
9.04 Internet korisnici, %	54	69,33	
9.05 Broj internet pretplatnika u %/100 stan.	50	17,37	
9.06 Internet bandwidth po korisniku	43	98,45	
9.07 Obim pretplatnika mobilne telefonije/100 stan.	97	37,35	
Deseti stub: Veličina tržišta	97	3,15	
10.01 Index veličine domaćeg tržišta (1-7)	97	2,89	
10.02 Index veličine inostranog tržišta (1-7)	46	3,91	
10.03 GDP (PPP \$ milijardi)	96	42,23	
10.04 Izvoz kao procenat GDP-a	94	42,32	
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost	115	3,47	
11.01 Količina lokalnih dobavljača	100	4,14	
11.02 Kvalitet lokalnih dobavljača	80	4,16	
11.03 Stanje razvijenosti klastera	92	3,46	
11.04 Karakter konkurentne prednosti	114	2,68	
11.05 Širina lanca vrijednosti proizvodnog procesa	105	3,24	
11.06 Kontrola međunarodne distribucije	108	3,09	
11.07 Sofisticiranost proizvodnog procesa	124	3,22	
11.08 Obim marketinga	114	3,74	
11.09 Spremnost delegiranja ovlasti			
Dvanaesti stub: Inovacije	123	2,72	
12.01 Kapacitet za inovacije	132	3,20	
12.02 Kvalitet institucija za naučno istraživanje	106	3,20	
12.03 Potrošnja kompanija na istraživanje i razvoj	126	2,58	
12.04 Saradnja univerziteta i industrije u I&R	111	2,80	
12.05 Raspoloživost naučnika i inženjera	123	2,61	
12.06 Državne nabavke proizvoda naprednih tehnologija	107	3,44	
12.07 Korist od patenata	65	1,67	

Napomena: ocjene imaju vrijednosti od 1 do 7, osim ukoliko nije drugačije naznačeno. Linija trenda pokazuje vrijednosti od izdanja izvještaja 2012-2013.

U prethodnoj tabeli dat je rang po svim podstubovima koji pokazuju rang BiH u svakom stubu pojedinačno, a time i ukupan indeks konkurentnosti.

Ove godine, BiH je ostvarila minimalni napredak u odnosu na Konkurentnost BiH 2016 - 2017, a najveći napredak zabilježen je u oblasti makroekonomskog okruženja (sa 76. na 64. mjesto). Za nekoliko mjesta ove godine poboljšani su rang tehnološke spremnosti (sa 76. na 69.) i rang infrastrukture (sa 105. na 100. mjesto) što u konačnici nije dovelo do značajne promjene finalne ocjene iz razloga što su drugi stubovi poput zdravstva i osnovnog obrazovanja zabilježili nazadak za čak 6 mjesta.

Većina oblasti je zabilježila blagi napredak, no finalne ocjene se nisu mnogo promijenile jer su druge zemlje napredovale brže od BiH. Nepromijenjeno mjesto u odnosu na prošlu godinu bilježi stub institucija (126. mjesto) i poslovna sofisticiranost (115. mjesto).

Najveći pad poslije stuba zdravstva i osnovnog obrazovanja zabilježen je u oblasti razvoja finansijskog tržišta koji je do prošle godine imao trend poboljšanja.

I ove godine, BiH je najmanje konkurentna zemlja od svih zemalja Evropskog kontinenta.

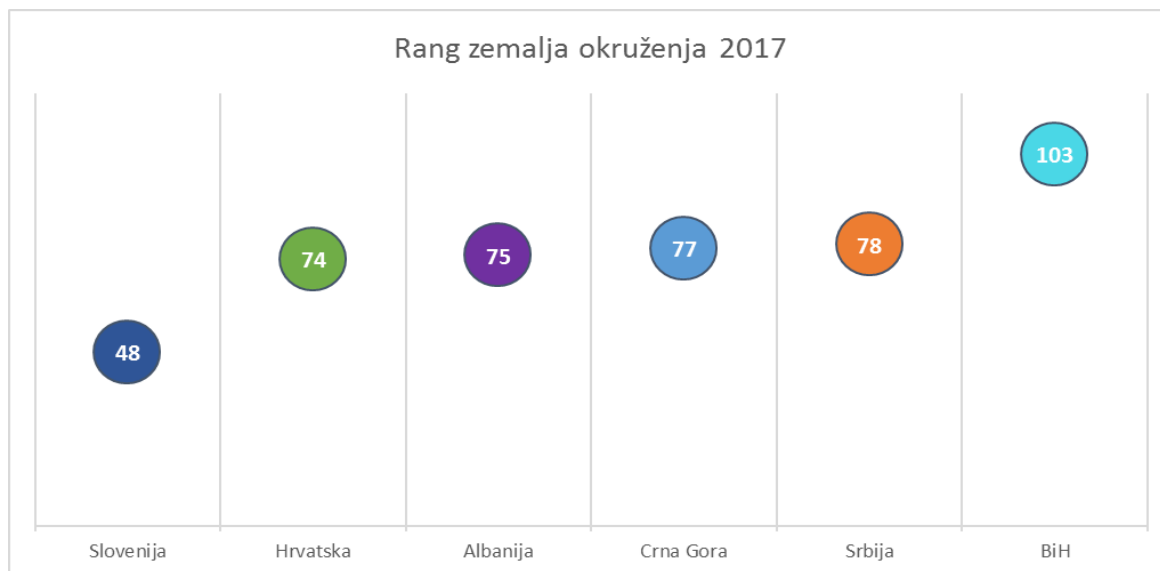
Možemo zaključiti, kada je konkurentnost BiH u pitanju, da i ovogodišnji izvještaj pokazuje slabosti zemlje na koje donosioci odluka moraju obratiti pažnju i ubrzano raditi na rješavanju istih, kako bi se stvorili uvjeti u kojima bi se isplatilo investirati u zemlju, a samim time povećale mogućnosti za rast standarda svih građana zemlje.

U izvještaju je naglašeno da BiH i još neke zemlje nužno, bez odgađanja, moraju provesti strukturne reforme, kako bi se dostigao viši nivo konkurentnosti kao preduslov za ekonomski rast i toliko željeni rast zaposlenosti.

Najveće poteškoće (negativan uticaj na konkurentnost) u Bosni i Hercegovini i dalje predstavljaju neučinkovita administracija, visoke porezne stope i neadekvatna regulativa, kao i politička nestabilnost, te korupcija.

BIH I ZEMLJE OKRUŽENJA - KONKURENTNOST 2017 – 2018

U odnosu na okruženje, Bosna i Hercegovina je i dalje pozicionirana na posljednjem mjestu.

Najbolje rezultate i ove godine ostvarila je Slovenija, koja se sa prošlogodišnjeg 56. mjesta popela na 48. Može se reći da su veoma dobre rezultate ostvarile Srbija (rast za 12 mjesta), Albanija (za 5 mjesta), Crna Gora (za 5 mjesta), dok je Hrvatska ostala na istom 74. mjestu. Makedonija je isključena iz ovogodišnjeg izvještaja zbog nedostatka pouzdanih podataka.

Rang BiH i zemalja okruženja prema ukupnom broju rangiranih zemalja

	Ukupan broj zemalja	Albanija	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Makedonija	Slovenija	Srbija
2001	75	-	-	-	-	-	31	-
2002	80	-	-	-	58	-	28	-
2003	102	-	-	77	53	81	31	77
2004	104	-	81	89	61	84	33	89
2005	117	100	95	80	62	85	32	80
2006	125	98	89	87	51	80	33	87
2007	131	109	106	-	57	94	39	-
2008	134	108	107	65	61	89	42	85
2009	133	96	109	62	72	84	37	93
2010	139	88	102	49	77	79	45	96
2011	142	78	100	60	76	79	57	95
2012	144	89	88	72	81	80	56	95
2013	148	95	87	67	75	73	62	101
2014	144	97	-	67	77	63	70	94
2015	140	93	111	70	77	60	59	94
2016	138	80	107	82	74	68	56	90
2017	137	75	103	77	74	-	48	78